

פרוטוקול מס' 74

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג' א' בטבת תשל"א - 29.12.70, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י . ישעיהו - הינ"ר
א . אנקורי יונן
ר . ארזי
מ . הייב
י . גולן
ש . י . גרוס
ז . המר
א . הראל
א . זילברברג
מ . זר
א . חביבי
י . נבון
מ . נסים
א . עופר
צ . צימרמן
א . רוזיאל-נאור
י . רפאל

מוזמנים:

ח . ליאור - מזכיר הכנסת
ק . ארן - סגן מזכיר הכנסת
ז . שר - היועץ המשפטי של הוועדה
א . בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ . ברפי

נ . רינגלר

רשמה:

סימן ב/ הדיון בפעולות המשרדים ובמדיניותם.
(סעיפים 12, 13, 14, 15).

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ישעיהו:

א. סימן ב, הדיון בפעולות המשרדים ובמדיניותם

סעיפים: 12, 13, 14 ו-15:

סעיף 12(א): יש רגישות רבה בממשלה לגבי זה שאנחנו רוצים לתחום את פתיחת השר ותשובתו במסגרת של זמן קבוע. אני מבין רגישות זו. בסעיף זה אנו באים לומר: ייקבע שיעור זמן בכל מקרה לחוד לגבי פתיחת השר ותשובת השר - זמן קצוב ומוגבל.

י. נבון: בפרלמנטים אחרים מגבילים בזמן את תשובת השר.

א. עופר: באופן כללי אני מקבל את ההצעה.

לגבי קביעת שיעור הזמן לפתיחת השר ולתשובתו: אני מתנגד שנדון בנושא זה דרך אגב. אני בהחלט חושב שבהצעות לסדר-היום ובשאלות אפטר להגביל את תשובת השר, אך לא כאשר השר מוסר סקירה על פעולות משרדו. בדרך כלל, לא זכור לי, ששרים הגזימו בזמן בפתיחת דבריהם.

לסעיף קטן (ב): אני מציע לא לחדש את החובה שהשר יניח סקירה קצרה בכתב על שולחן הכנסת. שייכתב: "סקירה" בלבד והשר יגישה כפי שהוא מבין. הפרטים המעניינים והחשובים נמצאים בדו"ח על התקציב ואפשר לעיין בהם. מדוע שתיעשה עבודה כפולה? זהו גם בזבוז כסף.

אני מציע למחוק את סעיף קטן (ב), או למחוק את המלה: "קצרה" מסעיף קטן (ב).

סעיף 13: לגבי המלים: "וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה" - אינני מתנגד שנדון לגוף העניין ונקבע מעמד לסיעת האופוזיציה הגדולה, אך אינני מציע שנדון בכך דרך אגב בדיון על פעולות המשרדים ובמדיניותם. אני מציע שוועדת הכנסת תדון בשינוי מועדי הדיון במשרדים השונים.

ר. ארזי: לגבי סעיף 12(א): בעקבות הערתו של חבר-הכנסת נבון אני מציע לבקש את חבר-הכנסת נבון שיגיש לנו תקציר מהמקובל בפרלמנטים אחרים, ועד לקבלת אינפורמציה זו נשאיר את סעיף קטן (א) פתוח.

אשר לסעיף קטן (ב): בניגוד לדעתו של חבר-הכנסת עופר אני בעד זה שהשר יניח סקירה על שולחן הכנסת לפחות שבוע ימים לפני הדיון, כדי שחברי-הכנסת ידעו על מה להתכונן לדיון.

בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד) חסרים שלושה משרדים: משרד האוצר, משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה. אינני מבין מדוע לא יתקיים דיון על המשרדים הללו. אני בהחלט סבור שצריך לקיים דיון עליהם.

לסעיף 13: אני מציע שההכרעה לגבי שינוי מועד הדיון במשרדים תהיה בידי ועדת הכנסת. אינני רוצה לקפח את סמכויותיו של יושב-ראש הכנסת, אך כיוון שוועדה הכנסת צריכה להחליט כמה שעות לקבוע לדיון וכדי למנוע הישארות המלים: "וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה" - אילו היינו דנים בנושא זה לפני שנה לא היינו יכולים לדעת מי היא הסיעה הגדולה באופוזיציה, כי היו שלוש סיעות שמספר חבריהן היה שווה, ומוזר היה אם לסיעה בת ארבעה חברים הייתה ניתנת סמכות כזאת - לכן מצטרף אני להצעה שהשינויים יהיו על-פי החלטת ועדת הכנסת, כי בוועדת הכנסת יש אפשרות לכל אחד, וגם לממשלה, להציע הצעות.

ר. ארזי:

בנוגע לסעיף 15: א) אני מציע להקדים את נשיא המדינה על-פני הכנסת; ב) אינני מבין מדוע צריך להפריד את הדיון על פעולות הכנסת מהדיון על תקציב הכנסת? אם החברים סבורים שיש לקיים דיון נפרד על פעולות הכנסת, מדוע לא יתקיים הדיון על הכנסת בראשית כנס החורף ולא באמצעו או בסופו?

היו"ר י. ישעיהו:

אני חייב להבהיר לחבר-הכנסת ארזי שני דברים: א) בסעיף 12: לגבי המשרדים החסרים, למעשה ארבעת המשרדים החסרים: משרד האוצר, משרד הבטחון, משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה. מובן מאליו מדוע משרד הבטחון חסר; לגבי משרד האוצר - נערכים דיונים נרחבים בקשר לתקציב הכוללים את פעולות המשרד שזו מדיניותו; באשר למשרד החוץ ומשרד ראש הממשלה - במשך כל ימות השנה נערכים דיונים מדיניים ופוליטיים וזו מדיניותם של שני המשרדים. הם לא נכללו בסעיף, כי הם עשויים לדחוק את תורם של הדיונים במשרדים האחרים. אם נכלול משרדים אלה יסבלו המשרדים האחרים, כי תמיד נקדים את שלושת המשרדים הללו והמשרדים האחרים לא יגיעו כלל לדיון.

ב) בסעיף 15: לגבי הדיון על פעולות הכנסת. כאשר נערך דיון על תקציב הכנסת יש הסתייגויות, תשובה וויכוח, כמו בכל שאר המשרדים. השאלה היא שאלת דיון כללית על ענייני הכנסת שעד עתה נהגנו לדון בהם בקריאה השניה וזאת ביטלנו בהסדר החדש, כך שאין לנו דיון על פעולות נשיא המדינה והכנסת; לכן יש לקבוע לגביהם הסדר מיוחד, וזאת יקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים.

מ. גפנים:

סעיף 12: אני סבור שמסיפיים קטנים (א) ו(ב) הם סעיף קטן אחד, כלומר: יש לקשור ענין משך הזמן שהשר רשאי לנאום, הן בהגשת סקירה והן בתשובה על ויכוח, עם ענין הנחת הסקירה על שולחן הכנסת. ההסדר שהוחלט עליו בשנת 1963 אומר: "בשבוע שלפני הדיון על תקציב משרד, לפי סעיף 4(ב), יניח השר הנוגע בדבר על שולחן הכנסת סקירה בכתב על פעולות משרדו. השר רשאי לפתוח את הדיון בדברי מילואים לסקירה המונחת על השולחן. בסיום הויכוח רשאי השר להשיב למסתייגים וכן ישיב יושב-ראש הוועדה, אם ציראה צורך בכך." לדעתי יש הכרח בהנחת סקירה מפורטת של השר על פעולות ומדיניות משרדו. חבר-הכנסת עופר הזכיר שניתן על התקציב ישנה סקירה. הסקירה שם היא מספרית יותר ואינה על המדיניות והפעולות שנעשו או שמתכוונים לעשות וכיוצא בזה. כדי שחבר-הכנסת יוכל להופיע כראוי בדיון יש צורך שהסקירה תונח שבוע לפני הדיון על שולחן הכנסת. רצוי שהסקירה בכתב תהיה ארוכה יותר מאשר הזמן שהשר יקדיש לה בכנסת. כיוון שהשר יניח סקירה על שולחן הכנסת אז בפתח הדברים הוא ימסור דברי מילואים. אין מקום להגביל את דיון הפתיחה, השר רשאי למסור דברי מילואים לסקירתו; לכן משך הזמן אינו שייך, הסקירה תימסר שבוע קודם בכתב, אחרת אין מניס אלא להגביל את שיעור הזמן. חבר-הכנסת עופר אמר שלא זכור לו ששרים הגזימו בזמן בפתיחת דבריהם: רק אתמול נאם השר 70 דקות וביום ד' - 1.30 שעות, במקרים כאלה התשובות תמיד נדחות ויוצא שכמה שרים אינם משיבים מחוסר זמן. אם סקירת השר מונחת שבוע קודם לסקירה והשו פותח את הדיון בדברי מילואים לסקירתו המונחת על השולחן, אז אין להגביל את הסקירה - אני מוכן לשקול אפשרות כזאת.

חסרים משרד החוץ ומשרד האוצר. על משרד הבטחון אין מה לדבר. לגבי משרד האוצר אני מפפק אם לקיים דיון מיוחד, אין טעם בדיון מיוחד על משרד האוצר. יש לקיים דיון על נציבות שירות המדינה, אך פרט לכך שאר התקציב הוא הוצאה והכנסה; לא כן משרד ראש הממשלה ומשרד החוץ. נכון שמתקיים עליהם דיון בכנסת, אך אי אפשר לדלג עליהם, כי יש בהם נושאים מקיפים מחוץ לשאלה המדינית הנוקבת; לכן אין לוותר עליהם. יתר על כן, גם אילמלא היה כך אי-אפשר היה לדלג בתקופה זו על משרדים מעין אלה.

לגבי סעיף 13 נתעוררה השאלה של:

"וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה" ומי רשאי להמליץ. חבר-הכנסת ארזי העלה הצעה זו. היה דיון קודם בנושא זה וחבר-הכנסת ארזי הציג לכתוב: "וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה". יש ערך והגיון בהצעה זו אשר תימן

מ. נסים:

לסיעת האופוזיציה הגדולה ביותר להקדים או לדחות את הדיון בפעולות משרדים מסוימים; לכן אני מציע להשאיר את המלים: "וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה".

באשר לסעיף 14: ראשית, ישנה טעות בסעיף קטן (א). כתוב: "בסקירות על המשרדים המנויים בסעיף 12(ד)" צריך להיות: "בסקירות על המשרדים המנויים בסעיפים 12(ג), (ד)".

סעיף קטן (ב) מיותר, כי הוא פותח פתח לא רצוי ומאפשר לממשלה להימלט.

סעיף 15: צריך להחליט אם רצוי שהכנסת תדון על הכנסת. אם נחליט שכן, אז לא צריך לכתוב "ללא קשר עם תקציביהם". די שכתוב "על פעולות". מדוע לא נעשה זאת בראשית שנה?

היו"ר י. ישעיהו: נשאר סמכות זו בידי יושב-ראש הכנסת והסגנים.

מ. נסים: אם כך לא הייתי קובע שהדיון יהיה על נשיא המדינה. זוהי קונסטיטוציה בעלת חשיבות גדולה. האם נשיא המדינה כפוף לביקורת הכנסת? אם הוא נתון לביקורת הוא נבחן אחת ל-5 שנים, ובעוד 5 שנים יכולים לא לבחור בו. אינן לי דעה ברורה ברגע זה ואני מציע את השאלה כדי שגלבן אותה.

א. אנקוריין: סעיף 12: אני בדעה שהכרחי שסקירת השר תונח שבוע ימים לפני הדיון על שולחן הכנסת. אין זו עבודה יתרה, כי בדיעבד חייב השר להתכונן לסקירה שלו. התועלת בהנחת הסקירה שבוע לפני הדיון היא כפולה: חבר-הכנסת יכול לקרוא את הסקירה ולהתייחס ליש ולאין, לשבח או לבקר; כן ניתנת לחבר-הכנסת האפשרות לבצע את המוטל עליו בענין הפיקוח על הממשלה בצורה יעילה.

אני מציע למחוק את המלה "קצרה" - זהו עניינו של השר.

בענין שיעור הזמן לפתיחת השר ולתשובתו: אני בדעה שלתשובת השר אין צורך לקבוע שיעור זמן - הדבר צריך להיות נתון לרצונו של השר; לעומת זאת אני בהחלט בדעה שצריך להגביל את שיעור הזמן לפתיחת השר. אני מציע שלא ייאמר שהכנסת תקבע מדי פעם בפעם את שיעור הזמן, אלא שהזמן יהיה בגבולות של 45 דקות לפתיחת השר, שזהו זמן סביר.

לעניין המשרדים החסרים: משרדים אלה מטילים עומס רב ואם אפשר לחסוך בענין זה - צריך לחסוך. אין בזה משום משוא פנים. אני שלם עם כך ששם שמו האוצר אינו נכלל בסעיף; בקשר למשרד ראש הממשלה אני מהסס יותר; אשר למשרד החוץ, הייתי מטכיים שיתקיים דיון על משרד החוץ אילו היו מדברים על בעיות משרד החוץ כמשרד, אך כמעט לא מדברים על בעיות משרד החוץ כמשרד, אלא כל ויכוח על משרד החוץ הופך לויכוח על מדיניות. אינני חושב שאנו חסרים דיונים מדיניים.

סעיף 13: אני מתנגד לכך שנוכיר פה במיוחד את הממשלה ואני מתנגד למתן זכויות מיוחדות לגדולה שבסיעות האופוזיציה. אני מציע במקום הרישה של סעיף 13 נוסח פשוט מאוד: "על אף האמור בסעיפים 12(ג), (ד), רשאית ועדת הכנסת להחליט...".

סעיף 14: לא ברור לי לגמרי. אינני חושב שסעיף 14(ב) במקומו, אך סעיף 14(א) מיותר.

א. אנקורריון:

סעיף 15: אני מציע שייאמר במפורש שדיון זה יתקיים פעם בשנתיים במועד שיקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים, לא בהתייעצות עם נציגי הסייעות.

י. רפאל:

אנו הולכים מאבסורד לאבסורד אחר. מה זאת אומרת להגביל פתיחת השר בדיון. השר רוצה להעלות את כל הבעיות המיוחדות במשרדו. (א) אני מתנגד להגבלה;

(ב) חייבת להיות סקירה קצרה על שולחן הכנסת שבוע לפני הדיון, כדי שחברי-הכנסת יוכלו להתכונן לויכוח;

(ג) ייתכן וצריכים אנו לקבוע מעמד של ראש אופוזיציה, ייתכן - ולא. זוהי סוגיה לגמרי אחרת ואי-אפשר להחליט עליה דרך אגב. אני בעד מחיקת "וכן הגדולה שבסייעות האופוזיציה";

(ד) אם צריך להתייעץ עם יושב-ראש הכנסת בלבד, מדוע משלמים לסגני יושב-ראש הכנסת תוספת של 20% במשכורת?

(ה) אני בפירוש אומר שיש מקום לדון בפעולותיהם ובמדיניותם של משרדי האוצר וראש הממשלה. אל נשכח שלראש הממשלה יש משרד; הוא הדין לגבי משרד האוצר ומשרד החוץ. כאשר יערך דיון על פעולות המשרדים הללו ועל מדיניותם ארצה לחוות דעה בנוגע לפעולות באפריקה, התנהגות הקונסולים, אם השגרירים שולחים ילדיהם לבתי-ספר של גויים וכו'. היכן אוכל להעלות כל השאלות הללו אם לא בדיון על פעולות המשרדים הללו? יש מקום לדיון בשלושת המשרדים הללו כמשרדים.

צ. צימרמן:

אנו מצד אחד עושים פה דבר והיפוכו. הועלתה כאן הצעה לא להגביל את זמן פתיחת השרים ותשובותם; מאידך מעבירים את הויכוח לגבי אותם משרדים שאין מספיקים לדון בסקירותיהם לכנס הבא. אני בעד הגבלת זמן פתיחת השרים ותשובתם, אך כדאי שנקיים את הדיון על סקירות המשרדים באותו כנס, ולא נעביר את הדיון לכנס הבא של הכנסת.

אני בעד שהשרים יגיחו על שולחן הכנסת שבוע ימים לפני הדיון את סקירותיהם, ללא התוספת של סקירה "קצרה" או "תמציתית". הסקירה תהיה רחבה והשר יוכל לנאום במשך זמן מתאים כפי הנבחר.

אינני יודע לפי איזה קריטריון אנו קובעים את חלוקת המשרדים לדיון בכנס הקיץ או בכנס החורף. אם הקריטריון הוא לפי משרדים כלכליים, אז מדוע משרדי התחבורה והדואר יידונו בכנס הקיץ ומשרדים אחרים בכנס החורף? האם יש קו מנחה בחלוקת המשרדים?

היו"ר י. ישעיהו:

הקו המנחה הוא להעדיף משרדים שירותיים בחורף, אך אפשר לדון ב-9 משרדים בחורף.

צ. צימרמן:

אם זהו הקו המנחה אז מדוע לקחתם קצת מזה וקצת מזה? טוב מאוד אם יהיה לנו

קו מנחה.

אינני מסכים להוצאת משרדי: האוצר, ראש הממשלה והחוץ, בטענה שדנים עליהם במשך כל השנה. טענה זו אינה נכונה. יש נושאים רבים אקטואליים ומעניינים במשרדים אלה שאיננו דנים עליהם. אנו דנים בנושאים המדיניים כי יש בהם בעיות בוערות, אך אין זה צריך לבוא על חשבון בעיות המשרד הרגילות.

אשר "לגדולה שבסייעות האופוזיציה":

ההגיון של חברי-הכנסת עופר ורפאל אינו לדעתי. בל נשחק במשחק הזה שקביעת מעמד לראש אופוזיציה הוא חשוב כל כך שנדון בו בפעם אחרת. חובתה של האופוזיציה לבקר ולא צריך לצמצם חובה זו. אנו דואגים למעמד הפרלמנט שלנו, ואל נביא בחשבון מהו מספר החברים באופוזיציה. אפילו אם תהיה אופוזיציה בת 2-4 חברים אין זה משנה את העובדה. צריך לתת לה את האפשרות לפעול.

צ. צימרמן:

אני מציע שכן יהיה כתוב: "וכן הגדולה

שבסיעות האופוזיציה".

אני בעד הגבלת זמן, אינני בעד העברת

דיונים שנקבעו לכנס מסויים של הכנסת לכנס הבא, או למושב הבא. דבר זה אינו מחקבל על הדעת. אני בעד זה שנקיים את הדיונים על התקציבים בזמן ולא נפתח פתח לאפשרות העברתם לכנס הבא. נעשה מאמץ שכן יהיה זמן. הכנסת צריכה לאפשר דיון במשרדים בזמן ולא לדחותם לכנס אחר. אפשר להאריך את שעות עבודתה של הכנסת - הדבר בידינו.

גם אני מצאתי טעם לפגם בניסוח של

סעיף 15. אני מציע להשאיר שיושב-ראש הכנסת, בהתייעצות עם הסיעות, יקבע אם לדון או לא לדון באותה שנה על תקציב הכנסת. הדבר יהיה נתון לשיקול דעתם של יושב-ראש הכנסת והסגנים בהתייעצות עם הסיעות. העיקר שתהיה גמישות בעניין זה. כן מציע אני שייכתב: תקציב נשיא המדינה ותקציב הכנסת ולא פעולות הכנסת ונשיא המדינה. אם הכוונה היא שהכנסת תדון על פעולות הכנסת כמוסד, אז יש להוסיף את הכנסת ברשימת יתר המשרדים עליהם תדון הכנסת; הוא הדין לגבי לשכת נשיא המדינה. לגבי הכנסת אין לנו דיון נפרד על תקציב הכנסת ודיון נפרד על פעולות הכנסת; לכן מציע אני שבדיון על תקציב הכנסת נדון גם על פעולות הכנסת.

י. גולן:

כפי שמחייב אני את הגבלת הזמן בתשובות

השרים בהצעות לסדר-היום כן מתנגד אני

להגבלת זמנם בפתיחת סקירותיהם. השרים שלנו אינם מנצלים את זכותם להתערב בכל דיון. זוהי ההזדמנות היחידה שלהם - פעם בשנה - לפרוש בפני הכנסת והציבור את מדיניותם ופעולות משרדיהם. איננו צריכים להגביל אותם. עלינו להיות מעוניינים בדבר הזה, אין זה מגביל את הוויכוח שלנו. כאשר מוקדש זמן רב מדי למשרד מסויים, אפשר אפילו לדחות את המשך הדיון ליום הבא.

אשר לסקירות: אני בעד זה שתהיינה

סקירות בכתב. חברי הכנסת נמצאים במצב קשה, אין להם כל עזרה, אין עומדים לעזרתם מומחים ויועצים. על חבר-הכנסת לחפש לבדו כל דבר קטן. לדיון מדיני צריך הכנה, חבר-הכנסת צריך לדעת לנסח את דבריו ולהתכוון לגבי דברים ספציפיים. חברי-הכנסת אינם מומחים לכל. צריך שיימצא חומר בכתב לפיו יוכל חבר-הכנסת להתכונן. חייבת להימצא סקירה בכתב כדי שחבר-הכנסת יתמצא בחומר בו ידובר.

לגבי המשרדים שלא נכללו בסעיפים 12(ג)

ו-(ד): אני מחייב מחיקת משרד האוצר, אך מתנגד אני לאי הכללת משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה. בעיות התקציב של משרד החוץ מעוררות תמיד שאלות: בעיית השגרירות וכו'. אם לא יתקיים דיון לא תהיה אפשרות להעלות נושאים אלה. הדבר חל ביתר שאת לגבי משרד ראש הממשלה. יש במשרד ראש הממשלה אגפים שונים: משרד ההסברה, מדע, מחקר, כטפיסטיקה, יועץ לענייני ערבים וכו'. אלו הן סוגיות חשובות מאוד אשר במטגרת אחרת אין הזדמנות לדון בהן; לכן מציע אני להשאיר את משרד החוץ וראש הממשלה.

בעניין "הגדולה שבסיעות האופוזיציה":

אני מציע שאף אחד לא יפסוק הלכה בעניין זה לפי מעמדו העכשווי. אם רוצים לדון על מעמדה של האופוזיציה יש מקום לדון בכך. אין בכלל מקום להגדרת מי היא הגדולה שבסיעות האופוזיציה. אני מקבל את ההצעה שתימחקנה המלים: "וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה".

י. נבון:

אני ממליץ שבדיון מעין זה, כאשר יש

מספר סעיפים, יתקיים דיון על סעיף אחר

סעיף, אלא אם יש קשר בין הסעיפים. יש כמה סעיפים בסימן זה שאפשר לדון עליהם בנפרד. אילו היינו דנים בכל סעיף בנפרד היינו יוצאים נשכרים.

פ. נבוך:

לענין הגבלת הזמן: אני בעד הגבלת זמנם של השרים בתשובות לשאלות והצעות לסדר-היום, אך לגבי סקירה שנותן שר פעם אחת בשנה, או בתשובתו לויכוח בדיון על משרדו - לא הייתי רואה בזאת צורך להגבילו בזמן. אפשר להמליץ זאת בעל-פה, אך לא להכניס זאת כהגבלה בכתב בתקנון.

לגבי המשרדים שאינם כלולים ברשימת המשרדים שהכנסת תקיים עליהם דיון: יש לכלול ברשימה זו את משרד ראש הממשלה ומשרד החוץ. אנו אשמים שדיון על משרד החוץ הופך לדיון מדיני. בדיון על משרד החוץ ישנם נושאים רבים, כגון: סיוע טכני שלנו לארצות מתפתחות - מי שיראה מה הולך שם יהיו לו השגות וחשבונות; הטיפול באורחים מחוץ-לארץ - יש מה לומר בסעיף זה. גם משרד האוצר צריך להיכלל בין המשרדים שהכנסת תדון בפעולותיהם ובמדיניותם, הזכירו כאן את נציבות שירות המדינה והרשות לתכנון כלכלי - אלה הם נושאים ששכחו אותם בכלל.

(א) אני ממליץ לכלול את המשרדים החסרים;
(ב) להמליץ בפני חברי-הכנסת שרצוי שדיון בפעולות המשרדים ובמדיניותם יתנהל על פעולות המחלקות השונות של המשרד ולא להפוך את הדיון לדיון כללי.

אני מציע למחוק את נשיא המדינה מטעף 15.

אני מציע לאחד סעיפים קטנים (א) ו-(ב) של סעיף 12.

מ. זר:

אני מחייב הנחת סקירה לפחות שבוע ימים

לפני הדיון על שולחן הכנסת.

אין צורך להגביל את השרים בזמן הפתיחה והתשובה. יש לתת לשר אפשרות להעמיד את העובדות על אמיתותן. אינני מציע שוועדת הכנסת תקבע פעם בפעם את שיעור הזמן לפתיחת השר ולתשובתו, אחרת ייווצר מצב ששר אחד יועדף על שר אחר. אני מציע למחוק את הסיפה של סעיף קטן (א) של סעיף 12.

לגבי סעיף 13: יש לתת אפשרות השפעה

לאופוזיציה בכנסת. "הגדולה שבסיעות האופוזיציה" אינו ניסוח טוב. מדוע לא יכתב: הסיעה השניה בגודלה בכנסת הנמצאת באופוזיציה? אני מבקש שהיועצים המשפטיים יציעו נוסח אחר בו תהיה לאופוזיציה אפשרות להשפיע בנושא זה.

לסעיף 15: אני מציע שיכתב: "יושב-ראש

הכנסת והסגנים". אין צורך בהתייעצות עם נציגי הסיעות הגדולות בכנסת. כן מציע אני להוציא את נשיא המדינה מסעיף זה.

לענין המשרדים שלא נכללים ברשימת

המשרדים עליהם תקיים הכנסת דיון: אפשר להמליץ בפני הנהלות הסיעות, שכאשר מתקיים דיון על משרד החוץ לא להפוך את הדיון לדיון מדיני. הוא הדין לגבי משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר. הדיון ייערך על שלוחות המשרדים. אם פעם אחת ינהגו כך - נוהג זה ימשיך להתקיים. על ועדת הכנסת לשלוח פניה כזאת לראשי הסיעות.

א. רוזיאל-נאור:

אני סבורה שכל המשרדים צריכים לעבור

ביקורתה של הכנסת מדי שנה בשנה. אני מתנגדת לדחיות לשנה הבאה. דחיות אלו יגרמו לכך שיהיו משרדים שלא ידונו עליהם כלל במשך 3 שנים. לא צריך לפתוח פתח למיני דחיות כאלה. חובתה ותפקידה של הכנסת לפקח על מדיניות הממשלה ועל תפקידיה. משתמע שצריך לדון על כל שלוחות המשרדים, על מנגנוני המשרדים, נציבות שירות המדינה, חברות כלכליות, מס-הכנסה וכל מיני סעיפים שלא מגיעים לדון עליהם במשך השנה; אך אני נגד זה שיבקשו מחברי-הכנסת לא לדבר על נושאים מדיניים שבתחום אותו משרד. כל חבר-הכנסת ידבר כפי ששכלו הישר מדריך אותו.

א. רוזאל-נאור:

אשר לשיעור הזמן לפתיחת השר ולתשובתו: אין להגביל אותה בזמן. אם תהיה הגבלה בזמן ייתכן והשרים לא יופיעו כלל. אנו ניצור תסבוכות ללא צורך.

גם על הכנסת צריך שידובר מדי שנה בשנה. אנו רוצים שהכנסת תהיה גוף חי הנושא את עצמו. מדוע לא נדבר על הפעולות החשובות, או על הפעולות הלא חשובות שעושה הכנסת? לא צריך להשאיר את הדיון על הכנסת לחסדי העתונות. הכנסת משתדלת להתחמק מלדון בנושא זה.

לגבי הסיעה הגדולה באופוזיציה: אם רוצים שיהיה חינוך מסוים לאסטימיקה ציבורית צריך לחשוב על זה שהאופוזיציה הגדולה היא השניה במדינה אחרי הקואליציה. אם אנו רוצים שהכנסת תהיה מוסד בעל רוח חיים, אז צריך ליצור את ההזדמנויות שבהם תוכל האופוזיציה להשפיע בדברים מסויימים. כאשר הייתה ממשלת ליכוד לאומי קוננה העתונות על כך שלא מרגישים את האופוזיציה בכנסת, אז עכשיו שהסיעה השניה בגודלה בכנסת נמצאת באופוזיציה יש לתת לה תפקידים בעלי השפעה בכנסת כדי שלא יאמרו שהאופוזיציה נוטה למות. זהו אחד הדברים כדי להחזיק את מעמד הדמוקרטיה במדינה (ולא מעמד האופוזיציה).

יש לי ספיקות ביחס להכללת נשיא המדינה בסעיף 15. אינני יודעת אם אנו צריכים להתייחס לכך או לדלג על כך. אינני אומרת שיש למחוק את הדיון על פעולות נשיא המדינה, אלא להשאיר זאת. צריך עיון בדבר ובישיבה הבאה נחליט.

א. הראל: לגבי סעיף 12(א): רצוי להגביל את הזמן לפתיחת השר ולתשובתו, אך לא להגביל על-פי מתכונת קבועה, אלא ביחס מתאים לזמן שנקציב לדיון בכנסת. אם קובעים 5 שעות לדיון בכנסת - אין צורך להגביל את השר לשעה וחצי; אך אם קובעים שעתיים לדיון - יש להגביל את השר לזמן קצר יותר. שתהיה פרופורציה בין הפתיחה לבין הדיון.

לגבי הסקירה: צריך שתהיה סקירה, אך לא קצרה, כי יש במלה זו טעם לפגם. אורך הסקירה יהיה נתון לרצונו של השר. על הסקירה לכלול לאו דוקא מספרים, אלא מדיניות ודברים מהותיים יותר.

אינני מבין כיצד לא נכללו משרדי: ראש הממשלה, האוצר והחוץ בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד). זה פשוט לא מתקבל על הדעת. אלה הם משרדים שיש בהם לא רק עניינים ספציפיים - דיון בבעיה מדינית זו או אחרת - אלא משרדים העוסקים בעניינים מסויימים ליצד נדבר על: אופן אירגון ענייני החוץ, השגרירויות של המשרד, מנגוץ המשרד, אולי גם אורך החיים של המשרדים, אם לא במסגרת דיון על המשרד. היכן נוכל לדבר על יחסים עם יהודים בעולם, שאלת הטיפול ביהודי ברית-המועצות שהיא מדיניות מוסכמת פחות או יותר. מדיניות הממשלה מקובלת על רבים שערערו על דרכה. היו זמנים שמשרד החוץ ייצג מדיניות שכולם חלקו עליה; לכן בלתי אפשרי שמשרדים אלה לא ייכללו במסגרת הדיונים של הכנסת על פעולותיהם ומדיניותם של המשרדים. הוא הדין לגבי משרד ראש הממשלה. במשרד ראש הממשלה נכללים ענפים שונים שאינם נוגעים לאחד המשרדים הספציפיים. פרט לכך, בעיה כמו דליפות מהממשלה - אחת התקלות הרציניות ביותר. באיזו מסגרת נוכל להגיד משהו על עובד הממשלה כעובד הממשלה ועל ביצוע מדיניות הממשלה? לגבי האוצר - ברור שהאוצר מייצג את כל בעיות הכלכלה, על כך אין צורך לחזור. גם כאן יש ענייני ביצוע כגון: נציבות שירות המדינה, יש הרבה מאוד עוררין על דרך פעולתה של נציבות שירות המדינה; או למשל על הדרך בה מתנהל משא-ומתן על שכר; על אופן ביצוע המדיניות. יש למשרד האוצר כלים רבים וחשובים שלא רק המדיניות שלו קובעת, אלא גם דרך הביצוע; המנגנון של קביעת מסים; גם האוצר צריך לתת סקירה על העניינים האלה ולא סקירה נוספת על בעיות התקציב.

לסעיף 13: אני מסכים לדבריה של חברת-הכנסת רוזאל-נאור בענין מעמד האופוזיציה. הדברים נכוחים. אני מערער על דבר אחר: מדוע צריך לפנות בהמלצה ליושב-ראש הכנסת והסגנים? הענין שייך לוועדת הכנסת ועל ועדת הכנסת לדון ולהחליט בענין.

ש.י. גרוס: 12(א): אני מציע שהסקירה תימשך במסגרת של שעה אחת, ולא לקבוע 45 דקות. הגבלה זו בזמן תגזר לשר להצטמצם בדבריו.

לסעיף קטן (ב) של סעיף 12: מציע אני במקום: "סקירה קצרה" לכתוב "סקירה תמציתית". נשאר את ההחלטה לשיקול יעמו של השר.

לסעיף קטן (ג) מציע אני להכליל בין המשרדים שיידונו בחודשים הראשונים של כנס החורף את משרד המשטרה. אפשר להחליף את משרד המשטרה במשרד החקלאות.

לגבי סעיף 13: עלינו לדעת שהכנסת צריכה להשאיר בידי ועדת הכנסת את כל העניינים הנוהליים; לכן ברישה של הסעיף צריך לכתוב: "ועדת הכנסת, בתיאום עם יושב-ראש הכנסת, וכו'".

לסעיף 14(ב): אני מצטרף לדעתו של חבר-הכנסת צימרמן: לא לכתוב "לא הספיקה הכנסת..."; עלינו לדאוג שיהיה זמן; אך יכול להיות שלפעמים השר אינו יכול למסור את סקירתו ואז יש לאפשר דחיית הדיון למושב שלאחריו. אני מציע שייכתב: "השר, בתיאום עם ועדת הכנסת, רשאי לבקש שהסקירה על משרדו תידחה למושב שלאחריו".

לסעיף 15: אני מציע שהדיון על פעולות הכנסת תקיים כל שנה, להוציא את נשיא המדינה.

יש לי הערות, אך אדחה אותן לטובת סיכום ההצעות. היו"ר י. ישעיהו:

סעיף 12:

ה צ ב ע ו ת

הוחלט: (א) במקום: "ועדת הכנסת תקבע פעם בפעם את שיעור הזמן לדיון כאמור וכן את שיעור הזמן לפתיחת השר ולתשובתו." יבוא: "ועדת הכנסת תקבע את שיעור הזמן לדיון כאמור.";

מ. גמלים: אני מציע ברישה של סעיף קטן (א) במקום: "הכנסת תקיים דיון מיוחד" יבוא: "הכנסת תקיים אחת לשנה דיון מיוחד".

הוחלט: ברישה של סעיף קטן (א) במקום: "הכנסת תקיים דיון מיוחד" יבוא: "הכנסת תקיים אחת לשנה דיון מיוחד".

היו"ר י. ישעיהו: ענין הגבלת זמן הדיבור של השרים הוא נושא נכבד ונדון בו לגופו. לא רצוי שנדון בו באופן כללי כאשר אנו דנים בפעולות המשרדים ובמדיניותם. נעלה נושא זה בסדר-היום של ועדת הכנסת.

הוחלט: (ב) במקום "סקירה קצרה בכתב" יבוא: "סקירה" בלבד.

(ג) אחרי: "של המשרדים הבאים:" יתוסף: "ראש הממשלה, אוצר,";

בסיפה של סעיף קטן (ג) במקום: "יתקיים בחדשים הראשונים של כנס החורף" יבוא: "יתקיים בכנס החורף, החל מראשיתו."

(ד) אחרי "של המשרדים הבאים:" יתוסף: "חוץ,".

סעיף 13:

ה צ ב ע ה

הוחלט: במקום: "הממשלה וכן הגדולה שבסיעות האופוזיציה, רשאית להמליץ בפני יושב-ראש הכנסת שהדיון בפעולות" יבוא: "על אף האמור בסעיף 12(ג)(ד), רשאית ועדת הכנסת להחליט שהדיון בפעולות".

סעיף 14:

ה צ ב ע ה

הוחלט: במקום: "(א) לא הספיקה הכנסת לדון בטקירות על המשרדים המנויים בסעיף 12(ג), תמשך את הדיון האמור בתקופה שבין גמר הקריאה הראשונה של הצעת התקציב השנתי לבין הבאתה לקריאה שניה ושלישית. (ב) לא הספיקה הכנסת לדון בטקירות על פעולותיהם ומדיניותם של המשרדים המנויים בסעיף 12(ד) - יתקיים הדיון במושב הבא של הכנסת." יבוא: "לא הספיקה הכנסת לדון בטקירות על פעולותיהם ומדיניותם של המשרדים המנויים בסעיף 12(ג)(ד) - יודיע על-כך יושב-ראש הכנסת בסיום המושב, והדיון בהם יוקדם במושב שלאחריו."

סעיף 15:

ה צ ב ע ה

הוחלט: במקום: "הדיון על פעולות הכנסת ונשיא המדינה, ללא קשר עם תקציביהם, יתקיים במועד שיקבע יושב-ראש הכנסת בהתייעצות עם נציגי הסיעות הגדולות בכנסת." יבוא: "דיון על פעולות הכנסת יתקיים במועד שיקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים."

סעיף 16:

הוחלט:

יתוסף סעיף 16 בו ייאמר: "החלטה זו של ועדת הכנסת מבטלת את החלטת ועדת הכנסת בדברי סדרי דיון בתקציב השנתי מיום כ"ו טבת תשכ"ג (22 בינואר 1963)."

צ. צימרמן:

אני מציע להשהות את ההצבעה לישיבה הבאה, כי שום תיקון שלנו לא נתקבל.

ההצבעה על ביטול החלטה הקודמת תיערך בישיבה הבאה.

היו"ר י. י. שפירא:

הישיבה ננעלה בשעה 11.10.